

[גור חלון](#)

ברשות המסים לוטשים עיניים ליותר מ-830 מיליון שקל שניתנו כמענקים לעסקים

רשות המסים החלה לפני מספר חודשים לשגר דרישות להחזר חלק ממענקי הוצאות הקבועות ששילמה לעסקים בשל אי עמידה בתנאים • נתונים שהגיעו לידי גלובס חושפים את היקף התופעה • בתוך כך, פסק דין חדש מצר את סמכויותיה להפחית מענקים רק למקרים חריגים
אלה לוי-וינריב 9/5/21

עד היום הוגשו לרשות המסים 466,788 בקשות למענק השתתפות בהוצאות קבועות (המענק שנועד לסייע לעסקים להתמודד עם הוצאות שלא ניתן להפסיק לשלם בתקופת הקורונה), והסתיים הטיפול ב-453,253 תביעות. מתוך כלל הבקשות שהוגשו, אושרו 428,764 בקשות (כ-92%), ו-13,535 בקשות נמצאות בטיפול. עד כה שולם סכום של 11,687,958,980 שקל לעסקים.

ביוני החלה רשות המסים לשגר דרישות להחזר חלק מהמקדמות ששולמו לעסקים על חשבון המענקים הללו, ובמקרים אחרים נדרש החזר של סכומי המענקים ששולמו. בראשית הדרך דובר על מאות עסקים, ואח"כ על אלפים, אבל המספר הזה תפח בינתיים. מאוד. עד כה, נדרש החזר מ-19,770 עסקים - של מקדמות ששולמו ביתר או מקדמות ומענקים ששולמו בגין בקשות שנדחו בשל אי עמידה בתנאי הזכאות שנקבעו בחוק. סה"כ נדרש עד כה מעסקים החזר של 834,273,173 שקל.

834 מיליון זה לכאורה לא הרבה מאוד כסף ביחס ל-11 מיליארד שקל שחולקו לעסקים במסגרת מענקי הוצאות הקבועות, אולם עבור העסקים שקיבלו את הכסף בימים הכי קשים של המשבר, מדובר לעיתים בהבדל בין הישרדות לקריסה.

כך למשל במקרה של חברה א', המייבאת ומוכרת ציוד הגברה ותאורה, שלפני המשבר עמדו המחזורים שלה על 20-25 מיליון שקל בשנה, והרווחיות שלה עלתה כל שנה - עד שנת 2020. בעקבות הקורונה צנח מחזור החברה ב-75%-70%, ועמד על כ-5 מיליון שקל בלבד לאורך כל השנה.

החברה הגישה בקשות למענקי "השתתפות בהוצאות הקבועות", וקיבלה כ-1.3 מיליון שקל במהלך 2020. לפני כחודש קיבלה החברה דרישה מרשות המסים כי תחזיר כחצי מיליון שקל בחזרה. הסיבה: לגישת רשות המסים מרבית הוצאות שנכללו בחישוב המענק אינן נחשבות הוצאות קבועות.

בין היתר, הורידה רשות המסים מהחישוב חלק מהשכר ששולם לבעל השליטה בחברה שמכהן גם כמנכ"ל שכיר שלה, בטענה כי בתקופת משבר לא חייבים לשלם משכורת לבעל העסק, גם אם הוא המנכ"ל. מעבר לכך, אין הרבה פירוט במכתב דרישת החזר מהרשות.

בסוף החודש מתכוונת חברה א' להגיש השגה על הדרישה, באמצעות ב"כ עו"ד ורו"ח שחר שטראוס ממשרד עו"ד בנימיני ושות'.

אל משרדו של עו"ד ורו"ח שטראוס הגיעה לאחרונה גם חברה ב', הפועלת בתחום התיירות, עם אותו מכתב דרישה להחזר המענק. חברה ב' הציגה מחזורים של כ-15 מיליון שקל לפני המשבר, וצנחה למחזור של 3 מיליון שקל בשנת 2020.

בעקבות זאת החברה קיבלה מענק השתתפות בהוצאות קבועות בסך כמיליון וחצי שקל, ובעקבות התמיכה הזאת נרשם לחברה רווח של כ-300 אלף שקל בסוף השנה. כעת דורשת רשות המסים מחברה ב' החזר של 800 אלף שקל מהמענק שקיבלה. וזאת, שוב, בטענה כי ההוצאות שהוצאו אינן "הוצאות קבועות".

אחת ההוצאות שנשללו על ידי רשות המסים הייתה התשלומים שמשלמת החברה לסוכנים בחו"ל על שיווק חבילות התיירות שלה. מבחינת העסק, הפסקת התשלום משמעותה אובדן של אותם משווקים, והפרת הסכמים מסחריים בין החברה לסוכנים בחו"ל. מבחינת רשות המסים מדובר בהוצאה שניתן היה להימנע ממנה.

גם חברה ב' עתידה להגיש עד סוף החודש השגה על החלטת הרשות.

"לא מדובר בהוצאות קבועות"

חברה א' וחברה ב' ממש לא לבד. רבים מהעסקים שקיבלו דרישות להחזר נדהמו לגלות שהרשות שוללת חלק מההוצאות שהוצאו על ידם בפועל בטענה כי "לא מדובר בהוצאות קבועות", שכן ההוצאות אינן הכרחיות וניתן היה לחסוך אותן בתקופות משבר.

אותם עסקים תוהים כעת איך הם הגיעו למצב שבו הם מכניסים לנוסחה שנקבעה בחוק את ההוצאות האמיתיות שהוצאו, ומקבלים סכום מענק על פי הנוסחה הזאת, ולאחר חודשים הרשות דורשת את הכסף בחזרה בטענה כי בחישוב נכללות הוצאות שלא אמורות להיכנס אליו. פניות רבות שהפנו אותם עסקים לרשות המסים נותרו ללא מענה, ובעתיד הקרוב ניתן להניח כי נראה אותן מגיעות לוועדת הערר לענייני קורונה, שדנה במענקים.

אחת השאלות המרכזיות שעולות במסגרת המחלוקת הללו היא האם הרשות יכולה להתערב בשיקולים העסקיים של אותן חברות, ולקבוע אלו הוצאות הן יכולות לחסוך ואלו לא.

לדברי עו"ד ורו"ח שחר שטראוס, "לאור העובדה כי המחוקק נמנע מלהגדיר את המושג הוצאות קבועות בחוק, והמחוקק קבע נוסחה מתמטית אחידה כיצד יחושב גובה המענק של כל עוסק תוך קביעת תקרה לגובה המענק, אין לרשות המסים סמכות לבחון את גובה המענק ביחס לסכום ההוצאות הקבועות של העסק. המחוקק העדיף פשטות ואחידות על פני עבודה כירורגית פרטנית לכל עוסק, ולכן יהיו עוסקים שיפסידו כתוצאה מאופן החישוב ויהיו עוסקים שיווצר להם רווח כתוצאה מכך".

לדברי שטראוס, בפסק הדין החדש קובעת וועדת הערר על המענקים כי סמכות רשות המסים לצמצם את המענק מוגבלת רק למקרה של עסק עונתי, ובמקרים חריגים אחרים בלבד. "הועדה אומרת לרשות ששיקול הדעת שלה היא צריכה להתערב במקרים מאוד חריגים. הם קובעים למעשה כי בניגוד לעסק עונתי למשל, ששם ניתן להתערב בהוצאות הקבועות, ברשות המסים לא יכולים לקבוע מה זה ההוצאות הקבועות ולא אמורים לבדוק את התוצאה שיצאה בנוסחת המענקים מול ההוצאות הקבועות, ולומר לעסק מה הוא היה אמור להוציא ומה לא. בכל מקרה לרוב לא ברור מה הרשות בודקת, מה היא מפחיתה ואיך היא מתערבת בנוסחה".

בנוסף, אומר עו"ד ורו"ח שטראוס, "אנו חולקים גם על האופן המצמצם בו מפרשת רשות המסים את גובה ההוצאות הקבועות של העסק, ואת המצב בו ללא הגדרה בחוק למונח הוצאות קבועות וללא פרסום הוראת ביצוע של מנהל רשות המסים בנושא, כל עובד רשות המסים מאמץ לו גישה עצמאית".

האם לרשות המסים יש סמכות להתערב בנוסחת גובה המענק?

אותו פסק דין של חברת ב.ג. בטחון אליו מתייחס שטראוס, הנו פסק דין חדש שניתן על ידי וועדת הערר לענייני קורונה שדנה בעררים על גובה המענקים שמעניקה רשות המסים, ומסמן את הסוגיית הראשונה של ההכרעות במחלוקות בין רשות המסים לחברות בנוגע לדרישות להחזר ההוצאות.

השאלה המרכזית שנדונה בפסק הדין הנה האם לרשות המסים יש בכלל סמכות להתערב בנוסחה המחשבת את גובה מענק ההוצאות הקבועות, ומה הגבול של הסמכות הזאת. חברי וועדת הערר קבעו כי קבעו כי אמנם לרשות המסים יש סמכות להתערב בגובה המענק ולצמצם אותו, אך סמכות זו מוגבלת והיא מחייבת נימוק מפורט וקיום דיונים עם המייצגים של בעלי העסקים - שני דברים שהרשות נמנעה מהם במרבית המקרים בהם דרשה החזר מענקים.

העוררת, חבר ב.ג. בטחון, העוסקת באבטחת מוסדות, ליווי טיולים ומתן שירותי רפואה ובעלת מחזורים של מעל 1.5 מיליון שקל, הגישה בקשות למענקי השתתפות בהוצאות קבועות בגין החודשים מאי-יוני 2020 בסך של כ-386 אלף שקל. מנגד, העמידה הרשות את הסכום על 110,930 שקל, וחברת ב.ג. בטחון נדרשה להשיב את הסכום ששולם לה ביתר בסך של כ-103.7 אלף שקל, בתוספת הפרשי הצמדה תוך 90 ימים.

חברי וועדת הערר החליטו לקבל את הערר באופן חלקי וקבעו שהחברה תקבל מענק בגובה של 214,637 שקל, לאחר שדחו חלק מהקיצוץ שביצעה רשות המסים במענק.

חברי הוועדה ציינו, כי "תכלית החקיקה היא מתן פיצוי על הוצאות קבועות באופן מהיר ויעיל. לצורך כך נקבעה בחוק נוסחה המפצה ברכיב קבוע המשקף עד 15% מהמחזור ומגלם שיעור של הוצאות קבועות בעסק נורמטיבי חלף בדיקה פרטנית בעניינו של כל עוסק ועוסק".

עוד נקבע, כי בעסק שמחזור עסקאותיו עולה על 1.5 מיליון שקל ניתנה למנהל סמכות להתערב בשינוי מקדם ההוצאות הקבועות אך על המנהל מוטל הנטל להצדיק את החלטתו לשנות את המקדם.

עם זאת, הגבילו חברי הוועדה את הקשר הסיבתי הנדרש בין הקורונה למענק באופן שקבעו כי "דרישת הקשר הסיבתי בחוק קשורה לשאלת ירידת המחזורים. אין להרחיב את הדרישה לכל רכיבי הנוסחה".

לגישת חברי הוועדה, "המקרים בהם מוצאת המשיבה (רשות המסים - א.ל.ו.) צורך לבדוק את ההוצאות הקבועות של העסק באופן פרטני על פי מאזן בוחן לשנת 2020 אינם מקרים שגרתיים, שכן הם סוטים מתכלית החוק למתן פיצוי באופן מהיר ויעיל. במקרים אלה מוטל על המשיבה נטל מוגבר להצדיק את התערבותה".

חברי הוועדה הדגישו כי על הרשות לנמק את הדרישה להחזר הוצאות - דבר אשר הרשות נמנעה מלעשותו במקרים רבים, ואף נמנעה מלקיים דיונים עם המייצגים של בעלי העסקים על הנושא. "מאחר ולמעלה מ-90% מהבקשות הועברו במסלול אוטומטי על פי הנוסחה הכללית המוגדרת בחוק, ומאחר והחוק אינו קובע הגדרה למונח "הוצאות קבועות" - בדיקה פרטנית של עוסקים שהגישו השגה לפי מאזן בוחן - אינה יכולה להיות אוטומטית. מן הראוי שהחלטה כזו תנומק וטרם קבלת החלטה יערך עם נציגי העוסק דיון".